

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

NSENGA Heart Book

MTIMA WA MUNTHU

KAPENA

CILOLA CA MZIMU CA MTIMA

(Vithunzi-thunzi Kumi Vuonesha Viweme na Viipa)

Aka kabuku ketatika kulembewa mu calo ca France mu cilimi ca 1732, ndipo kekonzewa na kulembewa soti, kwa a mishoni amu Africa, na Rev. J.R. Gschwend mu cilimi ca 1929, ndipo kankhala koyaluziwa nvilaŵilo vopitilila 300 pa copyright na ŵa All Nations Gospel Publishers amene lelo okatwala m'vyalo 127 va mishoni. Ŵanthu avilaŵilo, vinkhazi na mipingo yosiyana-siyana ocilikishiwa na aka kabuku kuti alandile vyendi vonoka va mzimu na malizu akulu a Nyamalenga ku ŵanthu, nga ni mwecinenela mpolofeti Ezekiya mu cilimi ca 586, Yesu Christu akaliyo vyalika, "nimpeni mtima na malingililo a lombaa... ndipo muŵe ŵanthu ŵangu, na neo niŵe Nyamalenga wanu!" Ezekiya 36:26:28.

COPYRIGHT

ISBN 1 - 919852 - 53 - 0

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

MTIMA WA MUNTHU

KACISI YA NYAMALENGA KAPENA TUMBI YA SATANA (1 Yohane 3:4-10)

Pamene pamuwelenga iyi buku, napapata, iikeni m'malingililo wanu kuwa nga nicilola cingamuonesheni mwamulili mweo mweka. Nimwacikunja kapena m'Christu, mucetekelalini muli Christu kapena nimwe owelela kuvuli, mulione mweka nga nimwakumuonelani Nyamalenga. Munthu ololesha kunja kweka, koma neo nuona mtima. (1 Samiyele 16:7).

Satana niye awisi awenye onse. Niye soti cimfumu ca cimfinzi, na tumilungu twa vilengo twa pano pa calo, ndipo oluwilisha analume na anakazi powaonekela nga ni malaika. Muli wano masiku, na m' masiku akale, tilinao apositoli anyinji awenye, ofisama na kulicisha kuwa apositoli wa Yesu Christu. Ndipo niye cifukwa cake kuti na Satana kumo olifisa na kulicisha nga ni malaika n'tuwa. (2 Akolinto 11:13,14). Satana, kamulungu ka pano pa calo, osunga wanthu m'finzi kuti sati aone cikondi ca Nyamalenga pali ove kapena kuti Yesu efwila cipuzumusho cao. (2 Akolinto 4:4). Onani, anyan'cita viwi na ao aliye cicetekelo, nakufwa mu m'nzimu ndipo aliye menso pa nkhani ya Nyamalenga. Olamuliwa na viwi va pano pa calo. (Aefenso 2:1-2). Apo peke menso wao akazululika mwanjila iyakene kuti aone kutaika kwao, niye kuti alungama ku cionongeko cosasila. Munthu onena kuti "neo nikaliocitapo ciluo" olisempha yeka. Pakuti "mwana munalume wa Nyamalenga eciza kuzoceneka vecicita nyankuvwengu." (1 Yohane 3:8). "Tetyo lomba mulitwale kwa Nyamalenga. N'kaneni nyakuvwengu, naye autuke."

Vwendelani kwa Nyamalenga, naye avwendele kwanu mweo. Pamuwelenga aka kabuku na kusingalwa vithunzi-thunzi vake, muone mtima wanu-wanu mwaullili. Lolani mwenje wa Nyamalenga umuonesheni mwaullili mtima wanu mweo. Vumelani viwi vanu, osakana yai, pakuti lizu ya Nyamalenga yutiuzya kuti "tikanena kuti tiliye ciwi, tulisempha seo seka,

ndipo tunenalini vyendi. Koma tikakundulula viwi vasu kwa Nyamalenga, yove osunga lonjezo nakuticitila ciweme: otilekelela viwi vasu nakutisuka vicito vasu vonse viipa.” (1 Yohane 1:1-10). “Mulopa wa Yesu, mwana wao munalume, utisukuluzya viwi vasu vonse.”

Mulamuliwa na Satana kapena Nyamalenga; nimwe kapolo ku ciwi kapena omwila Nyamalenga? Keno ciwi niye culamulila umi wanu, osakana, koma lililani kwa Nyamalenga, naye ampuzumusheni kupitila mwa Yesu Christu eciza muno m'calo kuzopuzumusha wawi, kutenda mphamvu ya Satana na ciwi pali seo. Yove nimpuzumushi wasu. Muli mwa Nyamalenga n'tuwa oziwa visinsi vonse, malingililo ofisama na vicito va umi wanu. Mungatweshelini kulifisa na vicito vanu kwa Nyamalenga, pakuti “Nyamalenga epanga matu wasu – mwa yove angakange kumvwa? Epanga menso wasu – mwa yove angakange kuona?” (Masalimo 94:9).

“Asikulu onkhala ololeshesha ngako pa calo conse, kuti apase mphamvu kwa ao ali na mitima yacimvwilo kuli ove.” (2 Mbili 16:9).

“Ololesha n'tanzi uli onse wa wanthu. Kuliye cimfinzi cikulu ngako cingakangishe Nyamalenga kuona muwi.” (Yobu 34:21,22).

“Koma Yesu aliyowaceteketele, pakuti enzo waziwa luweme onse.” (Yohane 2:24).

Natetyo “otemwa ni ao okhululukiliwa, ao viwi vao vilekelelewa. Otemwa ni uyo munthu asapasiwa mulandu na Asikulu ndipo aliye umavyulungundu.” (Masalimo 32:1-2).

1. MTIMA WA MUNTHU WOCIMWA

Mafotokozelo a Vithunzi-thunzi

CITHUNZI-THUNZI COTATIKA

Ici cithunzi-thunzi cuonesha mtima wa munalume kapena munakazi ocita viipa va pano pa calo, wamene m'baibolo oitiwa kuti 'wocimwa', kunena kuti olamuliwa na viwi va pano pa calo na vilako-lako vovyalika navo va umunthu. Ici ni cithunzi-thunzi ngaco-ngaco ca mtima mwakucionela Nyamalenga. Menso asweta, ocitila umboni ucakolwa, nga ni malizu ali mu Miyambo 23:29-33: akuti, "nionesheni cakolwa, osakila walwa; ndipo nimuonesheni uyo ooneka wosukwata, wolicitila yeka cifundo, koma soti wa mphunvya na makungu nthawe zonse. Menso wake nasweta nga ni mulopa, ndipo ali na vilonda malicite. Osacenthuliwa na walwa, cukanga kuti uwamizya kuuona m'ceso ndipo upita luweme pa n'kodyomilo. Pakuti m'mawa mwake mukakumvwa nga mwalumiwa na njoka ya ululu, na njeza. Mukoona nkhungu-uuzi m'menso mwanu, ndipo mukokangiwa kulingilila na kunjela luweme."

M'nyansi mwa mutu pa cithunzi-thunzi, mtima wa munthu uoneka woloŵelewa na vinyama vosiyana-siyana vucitila umboni kupaka kwa macimo ali mu mtima wa munthu, pakuti mtima niye pakati ndipo niye nyaumbe wa viwi vasu. Nyamalenga otiuzya seo kupitila pa kan'wa ka mpolofeti Yelemiya kuti "Paliye angamwishe mtima wa munthu. Paliye ciyakene ca umavyulungundu kupula mtima; ulilwele ngako cakuti ungapolelini." (Yelemiya 17:9).

Yesu yeka osimikizya za ici ponena kuti "Pakuti malingililo aipa ofuma mkati mwa mtima wa munthu, niye opangisha kuti munthu aluvye; ku iŵa, ku paya, kucita ucende, kulitemwa, na viyakene viipa vosiyana-siyana; umaluku kucentha, uipilwa, kuyopezyelana, cimeko na upuŵa-vonse ivi vinthu viipa vufuma m'kati mwa mtima wa munthu ndipo vumupanga kuŵa muipa." (Maliko 7:21-23).

1. KALUKU-LUKU – Cukanga kuti maonekelo wake wa kaluku-luku okumbwiliwa na aliyense, apa mu mtima wa munthu, cuonesha cimo ya cimeko. Lusifa, wamene potatika enze malaika m'tuwa wa Nyamalenga, etaya mpando wake cifukwa ca cimeko ndipo enkhala opatana na Nyamalenga – Lusifa niye nyankuvwengu. (Yesaya 14:9-17; Ezekiya 28:12-17).

Cimeko cufuma pakati ngapo-ngapo pa jahena, ndipo culionesha ceka munjila zinyinji. Wanthu ayakene omeka cifukwa ca cuma cao, masambililo wao; mavwalilo wao a cada oonesha miwili yao mosowa nsoni; kuvwala voliwamilizya, nsambo, tukoza, naviyake voteti, nga ni mwecinenela Yesaya 3:16-24. Ayakene omekela vikolo vao, n'tundu, mwambo, masowela wao, naviyakene voteti, oluwa kuti “Nyamalenga ofunalini womeka koma wolicefya.” (1 Petulo 5:5). Nyamalenga opatana na cimeko na kulicisha. (Miyambo 8:13). “Cimeko cutwala ku cionongeko, ndipo kuyuma kuwisha.” (Miyambo 16:18).

2. IMBWA – yupananila vilako-lako va muwili, uciwele-wele na viyakene voteti. Macimo awa apaka muli wano masiku akumphezyo, kwa kuti tuwamila kuvumela vyendi va malizu a Yesu wecinena pafupi-fupi vilimi 2000 vapitapo, “masiku akumphezyo akawe nga ni masiku wa Sodomu na Gomola. Ici cinkhazi ca ucimo cukumyalini analume na anakazi weka, ma banja a wanthu a mipingo, ma sikulu na ma hotela yai, koma kuti ciluyandilile m'mitima ya wanthu kupitila m'mabasikopo, masowela, volembewa va uciwele-wele, na m'njila ziyakene zinyinji, cakuti vaa, Nyamalenga va kunena kuti ni cimo, vucishiwa nga niye cinkhazi colungama ca makono. Wana atontho ma milioni olitolela weka cinkhazi kufumila m'mabasikopo na m'malemba, koma mwakanfunda ka katontho, onkhala m'mavuto, akumvwa nsoni nakuwa wolanguluka pa cinkhazi cao. Aciwele-wele na wa aunkhalo wosalipenda, akuwa vilimbi va luko wa wana atontho. Vifwinda va mazyana navo soti ni vinyaumbe va uciwele-wele. Vilimbi va cilungamo va Nyamalenga monga Yosefe (Genezesi 39)

na ayakene, otlewalini kuwa visanzo. Cukanga mabulutu ma Zulu akale enzokowela nchende na maule, angatekuzyeko uyu luko wa makono na kuuzuzukwa ngako pa nsiku ya cipingulo. Nyamalenga otilsha uciwele-wele ndipo ofuna kuti tioulambalala. “Cimo conse cakucita munthu cukumyalini muwili wake; koma uyo ocita uciwele-wele, oluvizya muwili wake. Kansi muziwalinj kuti muwili wanu ni kacisi ya mzimu utuwa, unkhala muli mweo ndipo wipiwa kwanu na Nyamalenga? Mulilini wanu mweka koma a Nyamalenga.” (1 Akolinto 6:18,19); “Tetyo kano munthu aliyense waceneke kacisi ya Nyamalenga, naya Nyamalenga an’ceneke. Pakuti kacisi ya Nyamalenga ni ituwa, ndipo namwe mweo nimwe kacisi yake.” (1 Akolinto 3:17).

3. NKHUMBA – yupanamila ucalolwa na unkhumba-kulya. Nicitoko causal cunyinsila pafupi-fupi ciliconse cayafwana mwayupita, ciweme na ciipa, molingana na mtima wa ucimo, uliye unjingu, usangulukila cili conse ciipa; cilingo, cionesho, cithunzi-thunzi, malemba, naviyakene voteti. Muwili wilengewa kuwa kacisi ya Nyamalenga wa umi, yuifwiwa na vilyo na misau iipa monga kupepa kapena kulya fwaka, kusewenzesha camba na mankwala ayakene oteti. M’sau wopepa fwaka na “mankhwala ocitisha tulo” wakula pakati pa analume na anakazi kupula kale. Ni mphamvu ya Nyamalenga yeka ingapuzumushe awa apeci a fwaka ndipo wazywa wa nyankuvwengu. Cukanga kuti wanthu anyinji a mipingo angapepeli n’calici, pociona kuwa mpuvu kwa Nyamalenga, ocitalini unthetwa kukowezya miwili yao, ili kacisi ya Nyamalenga, na fwaka. “Leze mweo muziwa!” Otetyo m’positoli Paulo, “Kuti ni mwe kacisi ka Nyamalenga ndipo mzimu wa Nyamalenga unkhala muli mweo! Tetyo kano aliyense waceneke kacisi wa Nyamalenga, naye Nyamalenga am’ceneke.” (1 Akolinto 3:16,17, 6:18,19).

Munthu wolitemwa opangwiwalini, kapena, paliye cali pa menso pa Nyamalenga. Tikulya kuti tiwe umi; tunkhalilini kulya. Njala ingakutishiwe na vilyo, koma wolitemwa nthawe zonse akuti, “Nipeni, nipeni!”

Wolitemwa okutishikalini, ndipo okutalini. Mu lamulo ya cipangano ca kale, nkhumba-kulya na cakolwa enzokoŵelewa na miyala. (Dotolonomo 21:18-21). “Acakolwa na ankhumba-kulya muŵe amphaŵi kano mwakunga kulya na kutimbuluka ndipo muovwala nsanza.” (Miyambo 23:21). Kumbukani kuti munthu muyakene munalume wolemela, nkhumba-kulya ndipo uza wa cilako-lako cake, ecifwa nakuyotamana ngako ku mulilo wa m’jahena. Kuipa kwake kwa walwa nikoziŵika luweme, ndipo kufunikalini kupulayiziyiwa. Nyamalenga otuzyisha m’malemba ŵake kuti kuliye cakolwa akuti akalowe mu ufumu wa Nyamalenga. Walwa ni cakulyalini, ni cakumwa cupunvya malingililo, na tetyo awo akumwa ocita va upuŵa. Akuŵa aciwele-wele ndipo opayana na kukoŵelana, vinthu vakuti angacitelini aliye umwe. “Kumwa ngako kupanga munthu kuŵa wakukan’wa ndipo cipuŵa. Kukulwa ni kupusa.” (Miyambo 20:1).

Ayengi awalwa naŵa ositisha walwa onse ali na mulandu kwa Nyamalenga, pakuti Nyamalenga akuti “Nimwe wotembeleleka! Mweo vilimbi va ceso ca walwa! Mweo mulinacikanga poyavizya walwa!” (Yesaya 5:22). “Muŵe otembelelewa mukapasa walwa amulumangizyane nao, mukaŵapa kuti akolwe.” (Habakuku 2:15). “Leze muziŵa kuti ŵaŵi akalowelini mu ufumu wa Nyamalenga! Nsalipusike; ŵanthu aciwele-wele kapena oyombela vilengo kapena aucende kapena olalana analume ŵeka-ŵeka kapena anakazi ŵeka-ŵeka kapena olitemwa kapena acakolwa kapena oyopezyela enoyao kapena nijizyi-yeka yumo mwa aŵa akuti akalowe mu ufumu wa Nyamalenga.” (1 Akolinto 6:9,10).

Macimo ŵasu ta ŵanthu niasoŵa. Aŵa nayakene mwa macimo ŵasu: “uciwele-wele, vicio va usali vosaliŵelengela, kuyombela vilengo na ufwiti. Ŵanthu ocitana ciŵembu ndipo on’yatana; kucitilana uipilwa, kukalipa ndipo cilako-lako. Kupatulana mosiyana-siyana; kuŵa alunkhumbwa, kukolwa, visembwele, na viyakene vopalanako na vamene ivi. Ao ocita ivi vinthu, akalowelini mu ufumu wa Nyamalenga.”

(Agalatiya 5:19-21). “Osakolwa walwa, pakuti umucenekeni; koma wani ozula na mzimu utuwa.” (Aefenso 5:18).

Yesu oita aliyense ali na njota ya mzimu. “Aliyense ali na njota nawele kwangu aze amwe.” (Yohane 7:37,38). “Nawele aliyense ali na njota – awa manzi! Welani, mweo muliye ndalama – welani mulye! Welani! Sitani vilyo na m’kaka (wa mzimu) – ndipo mulipilelini kalikonse!” (Yesaya 55:1). “Aliyense akumwa manzi wanupasa neo, akumwalini soti njota. Manzi wanumupa neo ofukula nyenje muli yove yamene yumupa manzi aumi wosasila.” (Yohane 4:14).

4. FULU – Oimilila ulesi, muluzyo kucita cimvwilo, na ufwiti. Kotalazuka ni pamo na ufwiti. (1 Samiyele 15:23). “Munthu wa ulesi okana kusewenzwa olipaya yeka, ca kucita tyala ni kulingilila za va, vakupangwa kuti awe navo.” (Miyambo 21:25,26). Joshuwa enena teti kwa Aizilaele, “Osaingonkhala pano osacita kanthu kalikonse; kulumizyani! Loŵani m’kati ndipo tolani!” (Aweluzi 18:9). Munthu mwacilengelo, ni wa ulesi ngako ndipo ocelwa kulandila vinthu va Nyamalenga. Yesu eciti “Citani nthina ngako kuti muloŵe kupitila pa kamulyango katontho.” (Luka 13:24). “Aliyense osakila-sakila ofwana.” (Mateyo 7:8). “Ufumu wa kululu watamana na wanthu aciloŵela ndipo ankanza ofuna kuti autole.” (Mateyo 11:12).

Kusasamala nkhani ya cipuzumusho na kuwama kwa mizimu yasu, kutitwala ku imfwa yosasila. Ici cutileshe kusenga, kusanda-sanda vinthu vonoka va Nyamalenga, kuvumela mapangano amphango zinyinji za Nyamalenga; ndipo cutitwala ku cionongeko. Nyamalenga akolaŵila na mweo, kuncilikishani kuti mumupe mtima wanu lelo, nyankuvwengu omuuzyani kuti musamupe mtima wanu lelo koma mailo, kapena nsiku iyakene yolingamo, yamene yukanga nakuza kumo, ndipo mukafwe muliye cipuzumusho, muliye Christu. Nyamalenga akuti “Mukamvwa lizu ya Nyamalenga Lelo, osankhala amikangano nga ni mwenzele makolo wanu akale ekana Nyamalenga.” (Ahebulu 3:7,8). Nangananji wanthu akufwa

mu mzimu, cifukwa colalikizya cipuzumusho ponena kuti nikacunguluke mailo kapena mazo, ndipo iyo nsiku ikuzalini? Nsiku ya mailo niyanulini.

Cikamba ca fulu kanyinji-kanyinji ng'anga zukatizyako pocita va ufwiti, ndipo apa cuonesha cimo yocetekela na kucita ufwiti, na kuyombezya, m'malo mocetekela Nyamalenga wa moyo. Maka-maka pa nthawe yoyezyewa na matenda, kutamana na cisoni tuwamila kulilila kwa Nyamalenga wa moyo, wokonzeka kutiyavya, kupula kucetekela mu viyakene; pakuti, "Nyamalenga otangulila munthu kwakufuna kuya." (Masalimo 37:23). "Kansi alipo alilwele? Uyo aite akulu aku calici, kuti am'sengele na kunzola mafuta m'zina ya Nyamalenga. Iyi sengo ikapasiwa mwa cicetekelo ipozye mulwele; Nyamalenga amuwezyele umi uweme, ndipo viwi vake vulekelelewa. Na tetyo kundululani viwi vanu kwenoyanu na kusengelana, kuti mupozyewe. (Yakobo 5:14-16). Nyamalenga elamula Aizilaele kuti, "osayocela nsembe wana wanu pa mulilo, kumalo oyocela nsembe; ndipo osavumezya wanthu wanu kucita vinthu volotela kapena kusakila vinthu vingaoneshe vikuyocitika mu nsiku zikuza mosewenzesha vithumwa, (kapena wanthu zunena voteti) ndipo osawavumezya kulawila na mizimu ya wanthu ecifwa kale (kusenga mizimu). Asikulu Nyamalenga wanu owapata ao wanthu ocita ivi vinthu viipa." (Detolonomo 18:10-12). "Kunja kwa munzi ukulu (wa kululu) kuli wa avicito viipa na wa ocita va mazwe-mazwe, akacenze, na acisamba-mulopa, na ao oyombela vilengo, na ao awenye m'malizu na m'vicito." (Mavundululiwe 22:15).

"Osasakila utekuzyi kwa wa osenga mizimu ya wa etyoka. Nkatetyo, muwe nga niove. Nineo Asikulu wanu Nyamalenga." (Levitiko 19:31). "Koma wanthu aonsemphani kuti mukosakila utekuzyi kwa wa ocita masalamusi, oweweta na kung'ung'uzila. Nao akonchilikishani 'Tuwamila kusakila utekuzyi kwa wa zusenga mizimu ya wa etyoka, kusengela wa ali umi.' Apo mweo mukoŵakan'ya, 'mvwani vakunsambizyani Asikulu!' N'samvwile ao amasalamusi – ivo

vakumuuzyani ni vatyala-tyala.” (Yesaya 8:19,20).

Pamuwelenga aka kabuku, Nyamalenga olaŵila na mweo, omuitani kuti muleki viŵi vanu ndipo muike umi wanu muliyove, koma mzimu wa fulu uli mu mtima wanu, umuleshani mweo kutetyo, ndipo uzuzya mtima wanu na manche. “Mwa banja yangu, ayangu, na ŵanthu ayakene acione tyani, nikaŵa n’christu? Ciŵe tyani nikaleka kuvina nao na kucita nao va vonse vutitemwasha pamo? Tetyo m’malo moona vinthu va imphango zinyinji mwa Christu Yesu, cinthemwa na micinzi na umi wantatakuya, utatika kuona ivo va ungataye, ukalola Christu kuti aloŵe mu mtima wako, m’kutetyo manche a ŵanthu, na kufwa, onsungani mweo mu uzya wa nyankuvwengu. Ndipo Christu ezila kumangulula ao enze ŵazyza cifukwa coyopa imfwa.” (Ahebulu 2:14,15). Mzimu wa muluzyo kulandila cipuzumusho, umpangani kuŵa ayumu, kwa kuti na mtima wanu kumo, ni uyumu tetila nga ni cikamba ca fulu.

5. KAINGO – ni kanyama ka uswasu ndipo ka ndaka. Cizondo, ukali na kusakata mtima niye vulamulila munthu, na kanyinji vumpanga kuŵa nyankapondo. Mungayezye ndipo mungatweshe ku ukata ukali wanu mpaka ungatonthombale. Vumelani kuti muli nao ukali mu mtima wanu ndipo m’sengeni Yesu kuti am’angululeni. “Nsakalipe pakuti ukali uleta mavuto.” (Masalimo 37:8). “Ukali una ndaka na uceneka.” (Miyambo 27:4). “Sungani ukali wanu; kusunga ca kumtima ni kupusa.” (Aekileziya 7:9). “Tayani ukali.” (Akolose 3:8).

Anyinji aowa otatika amwa walwa kuti akacite viŵi kano kuyowezya ciŵi, “cili ciipa nga ni walwa oyengewa na ululu wa njoka.” (Detolonomo 32:33). Kuwezyela ciŵi ni nchito ya mtima uipa, pakuti ni Nyamalenga yeka olanga onse ŵaŵi. Yesu akuti “Nkhotemwani amulumangizyane nao, nga ni mwamulitemwela mweo mweka” (Maliko 12:31), ndipo “Nkhotemwani na ŵa ompatani.” (Mateyo 5:44). Nyamalenga eciti atilekelele viŵi vasu, seo tikalekelela viŵi venoyasu. (Mateyo 6:12). Nyamalenga opatana na mzimu wa

kang'o-ng'oni pa tunthu tutontho. Mu mtima wa munthu muli cipiki-piki cofuna kulwa na kukata mulopa, tetyo nicowamila kuti uwemo m'ngwilo kuti mtima unkhalishe.

6. NJOKA – isempha Eva m'dimba ya Yedeni na kutenda cishamwali cenzepo na Nyamalenga. Satana, ecita uipilwa kwa Adamu na Eva, poŵaona kuŵa olamulila pa calo, okatizyana ndipo oimilila Nyamalenga. Cifukwa ca uipilwa, Satana eŵapelesha na kwatalamusha kwa Nyamalenga. Ni uipilwa umo-na-umo na lunkhumbwa uli mu mtima wa munthu uceneka cinthemwa cikuŵa m'mitima ya ŵa ŵakuona kuti ni okhupuka. Uipilwa uvyala ndingililo ziipa mu mtima, zofuna kuceneka cinthemwa cenoyasu, kapena kuŵapaya. Ici ni cendi ngako kwa asimang'anda. Ukwa ukalifya munalume kupula cifukwa ciyakene ciliconse. (Miyambo 6:34). Mu nchito za makweo (malonda) na ziyakene zosiyana-siyana, uipilwa uleta m'tamanisho na kupatana. Cukanga amene achristu, na alalikinao akumvwa uipilwa Nyamalenga akaseŵenzesha ngako yumo wa ove, kupula ove. Tetyo owamila kuŵa ozula na cikondi ngaco-ngaco ca Nyamalenga cecitila m'mitima yasu na mzimu utuŵa (Aloma 5:5), pakuti akasoŵa cikondi, nchito yao ya Nyamalenga icenekeke na uipilwa.

7. CULE – oimilila cimo yolitemwa na kutemwa ndalama, ili nsavukilo ya viipa vonse. (1 Timoti 6:10). Acule ayakene mu calo ca Khongo, akulya miswe inyinji ngako mpaka kufwa na kukutisha. Munthu nkumba-kulya opacilalini otamana na ŵa owamila kuyavyiwa, koma oyezya njila zonse, za cilungano na ziipa, kuti aŵenazo mphango zinyinji za pano pa calo. Yesu enena kuti “Nsasunge cuma canu pano pa calo pali tudoyo na ng uwe yuceneka, na njivwi zuiŵa. Koma sungilani cuma canu kululu, kuliye tudoyo na nguwe zingaceneke na njivwi zingaiŵe. Pakuti mtima wanu ukuŵa kwa kuli cuma canu nsita yonse.” (Mateyo 6:19-21). Akani na banja yake epaiwa na miyala cifukwa cotemweshwa golide na siliva na vovwala. (Joshuwa 7). Judasi Isikalioti, m'sambili wa Yesu, elimangilila cifukwa cakuti etemweshwa ndalama povumbula Asikulu ŵake. Ndalama na golide ni

viipalini yai, koma kutemweshwa ndalama kulufisame mu mtima wa munthu niye kuipa.

Analume na anakazi ma sausande, a unkhalo, na mitundu yosiyana-siyana, oceneka mioyo yao na mioyo ya mabanja wao cifukwa ca cilako-lako cofuna kulemela kanyamweyo, kupitila mu kubecha pa njuga na mipikishano youtusha ma hosi na imbwa, na viyakene voteti. Cilako-lako cofuna kukhupuka mosafuma ciwe, culeta unjivwi, unyankapondo, kapena kulipaya. Kutemwa cuma na kulitemwa, kuli na vishamwali vinyinji, monga kufuna kuziweka ngako, kuwa na ulamulilo monga wa ndale, wolamulila wanthu, kapena ulamulilo wa ndalama wokata nao m'meno amphawi; ulamulilo wa mumpingo wosamila pa kayendeshelo ka nchito za mpingo, osati cifunilo ca Nyamalenga; kupwazya nthina yenoyanu onse okonkha Yesu Christu cukanga kuti alilini mumpingo uli wonse. (maliko 9:38). Yesu enena kuti "Nkhalani chelu, nsalitemwe; pakuti umi wa munthu ulilini muli va valinavo yai, cukanga kuti awe wokhupuka tyani." (Luka 12:15). Nkhani ya munthu wolemela ili teti "Kwenze munthu wolemela enze na munda mwenzowezya vinyinji. Naye etatika kulingilila, 'niliye posungila ivi vonse vanawezya. Nicitenji? Nicite teti', eliuzya yeka; 'Nipasule vimphaka vangu kuti nimange vikulu, mwaningaika vinchewele vangu naviya vangu vonse. Nikatetyo niwe na cinthemwa! Niwe navo vanufuna vonse kwa vilimi vinyinji. Niwe nao mpola, nakulya, kumwa ndipo niwe n'cinthemwa!' Koma Nyamalenga enena naye, 'we cipuwa! Uufwe wamene uno usiku; nga akuti atole ivi vonse vawalisungila ni wani? Cilitetyo kwa ao oliunjikila cuma cinyinji koma namphawi pa menso pa Nyamalenga." (Luka 12:16-21). "Mwa munthu ali navo vonse va pano pa calo, koma aliye umi, pali kalinako? Yai, paliye kalinako." (Maliko 8:36). "Tetyo numuuzyani nsafuvye tulo polingilila kuti mwakulyanji kano mwakuvwalanji, koma muolingilila za ufumu wa kululu ndipo ivi vonse vakupiwa kwanu... pakuti umi wanu uwekuwa kwa kuli mphango zanu." (Luka 12:22-34).

8. SATANA – ciusuwene ca wenye onse na ŵa onse anyantala wenye, niyove otisempha kuti tocita viŵi, ndipo niye olamulila mtima. Yesu eciti, “Nimwe ŵana ŵa ausuwanu, nyankuvwengu, ndipo mufuna kukonkha cifunilo ca ausuwanu. Kufuma pacinyama-mulopa, enze kapondo ndipo ni nyawenye pakuti muliyove muliye vyendi. Akatala wenye, cili mwa nsiku, pakuti ni nyawenye, ni ciwisi ca wenye onse.” (Yohane 8:44). Wenye utontho, ulingana kuipa na wenye ukulu. Kuli wenye wa pakan’wa, wolembewa na wocitika. Wa oliyezya kuŵa cila casali, ni nyawenye. Nyamalenga angatalelini wenye-cukanga m’christu. (Tayitasi 1:2). “Tetyo tikanena kuti tilinaye na nkumiko Nyamalenga, koma tunkhala m’cimfinzi, nitanyawenye m’malizu na m’vicito vasu.” (1 Yohane 1:6). “Koma kunja kwa munzi ukulu (wa kululu) kuli anyan’cita viŵi, amasalamusi, akacenze na anyanka-pondo, avipembezo va vilengo na anyawenye m’malizu na m’vicito.” (Mavundululiwe 22:15). “Nyamalenga opatana nayo mboni ya wenye.” (Miyambo 6:19).

9. NYENYEZI – yupanamila cikumbu-mtima cili mu mtima wa munthu aliyense. Apa cuoneka calunsa ndipo cakufwa na macimo; mwaici, culikan’yalini, kano kuona viŵi vake. Ici cikumbu-mtima ciŵi, nsita imo cikuŵa celele, ndipo nsita iyakene cikuŵa m’mavuto. Cuyopezyela, m’malo molekelela, ndipo culekelela m’malo moyopezyela. Cingaŵe cakufwa, cakupya na mulilo, na tetyo cosaziŵa ciweme na ciipa, cifukwa cosoŵa cicetekelo, kumvwila mizimu ya wenye na kukonkha visambizyo va mademoni, na kumvwa ku visambizyo va amaluku awenye. (1 Timoti 4:1,2; Aḥebulu 10:22).

10. LISO – ya Nyamalenga yuona vonse vucitika mu mtima. Paliye ceḡa cimo cingafisiwe kwake, tetyo oziŵa na kuona malingililo onse ofisika na vaupangwa kucita mtima. Cukanga kuti mucite viŵi m’cimfinzi cikulu ngako, kusanga yokosa ngako, n’cisengu conoka ngako kano kuyakene kulikonse, Nyamalenga oona. (Maonekelo a menso umu m’vithunzi-thunzi olingana na maonekelo apa menso pa

munthu).

11. TUMALULIME TWA MULILO – tuli m’mbali mwa mtima uwi tuonesha cikondi ca Nyamalenga. Cukanga kuti Nyamalenga opatana navo viwi, vili mu mtima wa munthu, ofunalini kuti munthu muwi afwe, yai, koma kuti asiye viwi ndipo awe umi. (2 Petulo 3:9). Yesu eciza kuzopuzumusha wawi. Kukuwa cinthemwa cikulu ngako kululu akasiya viwi muwi yumo. (Luka 15:7). Utu tumalulime tuimilila soti mulopa wa Yesu Christu, “kambelele ka Nyamalenga, n’shanguli wa viwi va pano pa calo.” (Yohane 1:29).

12. MALAIKA – Opanamila mau a Nyamalenga. Nyamalenga opangwa kulawila na ao osemphewa ali na mitolo yolema ya viwi, kuti aleke viwi ndipo aole mwenje wa cikondi ca Nyamalenga ulowe m’mitima yao.

13. NKHUNDA – yuimilila mzimu utuwa, ucitila umboni vyendi va Nyamalenga, ucimo na cilungamo, na upinguli wa Nyamalenga. (Yohane 15:26). Mzimu utuwa ulikunja kwa mtima (apa pa cithunzi-thunzi) pakuti ungalowelini mu mtima muli viwi.

Kano mtima wanu ulingana na mwaulili uyu mtima pa cithunzi-thunzi, lililani kwa Asikulu, vunukulani mtima wanu kwake, lolani cingwelewezi ca malizu wake cilowe mu mtima wanu. “Cetekelani muli Asikulu Yesu, ndipo mupuzumushiwe” (Macitilo 16:31). Nyamalenga opangwa, inde, ndipo olonjeza kuyaluzya mtima wanu, kumpani mtima wa lomba na malingililo a lomba (Ezekiya 11:19). Ici cafotokozewa mu cithunzi-thunzi ca ciwili.

CITHUNZI-THUNZI CA CIWILI

Ici cithunzi-thunzi cuonesha mtima watatikako kusiya viwi, ndipo usakila Nyamalenga. Malaika waimya cipula, lizu ya Nyamalenga, yamene ili “umi, ndipo yolumata kupula cinkhala-m’manja cili conse cucekela konse-konse, nayo

2. MTIMA WATATIKA KUSIYA VIWI

yuwengezula kuyofwika pa nkhumano ya moyo na mzimu, apo pokumanilana mkolofupa na mfundo za vipataulo va muwili. Naco cupingula vilako-lako na ndingililo za mtima wa munthu.” (Ahebulu 4:12). Lizu ya Nyamalenga yunkumbusha kuti “ciwi cili na malipilo wake – imfwa” (Aloma 6:23) ndipo “aliyense owamila kufwa limo, ndipo pavuli pa kufwa, opinguliwa na Nyamalenga.” (Ahebulu 9:27). Malo wa nyan’cita viwi na wa asayombela Nyamalenga, ni cim’cela cikulu ca mulilo. (Mavundululiwe 21:8).

MTIMA WAZIWISHISHA CIWI

Ku kwanja ya manzyele, malaika walelenyva cifupa ca mutu wa munthu. Ici ni ndusha kwa nyan’cita viwi kuti tonse tikafwe. Muwili wasu watutemweshwa, watuvwalika, kulyesha na kuwamilizya ngako, kuti tikwanilishwa vilako-lako vake, ukafwe, ukavunde ndipo vikusi vikauceneke, koma mzimu wasu ukaŵepo kosasila ndipo ukaonekele kwa Yesu Christu ku cipingulo. (2 Akolinto 5:10).

Apa tuona nyan’cita viwi watatikako kumvwa malizu a Nyamalenga, na kuzulula mtima wake kuti cikondi ca Nyamalenga cilowemo. Mzimu utuwa watatika kuvwinika mu mtima uli na mfinzi na viwi. Mwenje wa Nyamalenga walowa mu mtima wake kuti cimfinzi conse cilimo cifumemo. Cingwelewezi ca Nyamalenga cikalowa, mfinzi yuwamila kufumamo. Natetyo, wotemweka wangu uwelenga aka kabuku, mulole Yesu, mwenje wa pano pa calo, alowe mu mtima wako, nga nimwakulowela apa pa cithunzi-thunzi. Yesu eciti, “Nine mwenje wa pano pa calo. Aliyense onikonkha, awe nao mwenje wa umi ndipo aoyendalini mu mfinzi.” (Yohane 8:12). Pa mweka, mungatweshelini kufumya viwi mu mtima wanu ndipo paliye munthu aliyense angamuyavyeni kutetyo. Njila imo yeka, ya pafupi ndipo yosavuta kufumya viwi mu mtima wanu, ni kulola Yesu, mwenje, kulowa mu mtima, ndipo mfinzi, yamene ili ciwi, yuwamila kufumamo. Mwezi na nyenyezi vingatiyavye kuona usiku, koma zuwa ikaŵala, mfinzi na cingwelewezi citontho (ca mwezi na nyenyezi)

vuziŵilika. Yesu ni Zuŵa ya cilungamiko. Peciloŵa mu kacisi mu Yelusalemu, eŵakutukusha ao enzocita makweo m'kacisi. Ewisha matebulu aŵa, enzocinja ndalama naŵa, enzositisha nkhunda, ndipo enena nao, "Cilulembewe, Nyamalenga eciti 'kacisi yangu yakuitiwa ng'anda yosengelamo' koma mwaicisha cinkhwema ca njivwi." (Mateyo 21:13). Mtima wanu ni ng'anda ya Nyamalenga, kacisi ka Nyamalenga. Naye ofuna kunkhalamo, kuiwamy, kuizuzya na cingweleŵezi ca cinthemwa. Yesu eciza kuzotipuzumusha na kutilekelela viŵi vasu. "Mukapuzumushiwa na Yesu, niye kuti mwapuzumushiwa cendi-cendi." (Yohane 8:36).

CITHUNZI-THUNZI CA CITATU

Ici cithunzi-thunzi cuonesha mtima uliye viŵi. Uyu munthu oona kukula na kuipa kwa viŵi venzenavo, vecifwila Yesu pa mtanda. Pakuona mtanda, wakumuonesha malaika. Lizu ya Nyamalenga, ali na cifundo mu mtima wake, ndipo olangulukila viŵi vake vonse venzenavo. Cikondi cikulu ca Nyamalenga cakuona mwa Yesu Christu, cuonvya mtima wake, pakuziŵa kuti Yesu Christu, mwana wa Nyamalenga, eciza kuzontolela viŵi vake vinyinji, na kumfwila pa mtanda.

Kukwapuliwa kwa Yesu, kuvwalikiwa cisote ca minga, kukhomewa misipikili m'manja na m'mendo na kufwa pa mtanda cifukwa ca viŵi vasu, ivi vonse vuyanzya mhasa mu mtima wa munthu wafutatila viŵi, ndipo onkhala na mtima na umi uweme. M'malizu a Nyamalenga ŵakuŵelenga, mwakuliona yove yeka nga nin'cilola, ooneshesha mwenzotaikile, na mwenzosoŵela cimvwilo ku cifunilo ca Nyamalenga. Tetyo akumvwa nsoni ndipo olilila kwa Nyamalenga, naye Yesu owendela kuli yove. Cikondi na mpola wa Nyamalenga vuloŵa mu mtima wake, naye pakuziŵishisha kuti "mulopa wa Yesu, mwana wake munalume, utisuka seo ciŵi casu conse." (1 Yohane 1:7). "Nipeni mtima utuŵa, mweo Nyamalenga, ndipo ikani mzimu wa lomba wa cimvwilo muli neo." (Masalimo 51:10). Soti lizu ya Nyamalenga ikuti "N'ne otemwa na ao olicefyana ndipo

3. MTIMA ULIYE VIWI

eleka kucita viwi, oniyopa na kunimvwila.” (Yesaya 66:2). Mzimu utuwa umuyavya kumvwa malizu a Yesu. ‘Tang’a mtima, mwana munalume (munakazi)! viwi vako valekelelewa.’ (Mateyo 9:2). Cukanga kuti akalinaco cikumbu-mtima ca imfwa ya pamtanda, na mulopa wa Yesu witaika cifukwa ca yove, apa waziwa kuti cintolo ca viwi cenzenaco catolewa, pakuti Yesu watitamanila; pakuti “ekuwaziwa ndipo en’yatiwa cifukwa ca viwi veticita seo,” yove “elitolela cilango casu.” (Yesaya 53).

Mzimu utuwa na cikondi ca Nyamalenga vulamula mtima wasiya viwi. Cicetekelo mwa Yesu, cunkumbusha kuti viwi vake valekelelewa, ndipo mu mtima mwake mukuwa soti cisimikizyo kuti, mulopa wa Yesu, mwana wa Nyamalenga, wamusukila yove ciwi cake conse. (1 Yohane 1:7). Lomba alinaco cisimikizyo cakuti aliyense ocetekela mwa Yesu akafwelini (mu mzimu) koma akawe nao umi wosasila. (Yohane 3:16). “Pakuti imfwa yolitwala ya Christu, yatiombola, viwi vasu valekelelewa.” (Aefenso 1:7). Vilako-lako viipa va umunthu vasila, cilimo nicifunilo conkhala na Nyamalenga nakuntumikila “yove etatika kutitemwa seo.” (1 Yohane 4:19). M’malo motemwa va pa calo, na calo, lomba otemwa Nyamalenga na va Nyamalenga.

Tetyo, apa pa cithunzi-thunzi vinyama vonse vuimilila ciwi, vili kunjwa kwa mtima, koma Satana ofuna-funa mphela kuwelelamo. Nicikomo cake Asikulu Yesu oticenjezya kuti tionkhala achelu ndipo tiosenga; kuti tinkaniletu nyankuvwengu, naye autuke, atisiye. (Yakobo 4:7).

CITHUNZI-THUNZI CA CINAI

Ici cithunzi-thunzi cuonesha m’christu wafwana mtendele na cipuzumusho cosasila kupitila mu imfwa ya Asikulu, mpuzumushi, Yesu Christu, ndipo paliye ciyakene ciliconse cakumekela kupula “mtanda wa Asikulu Yesu Christu; pakuti kupitila mu mtanda wake calo ni cakufwa kuli seo, na seo ni takufwa ku calo.” (Agalatiya 6:14). Yesu ecifwa pa mtanda

Kufwa pamo na
Christu.
Aloma 6:6

“Wafwa, koma
umi wako
ulufisiwe na
Christu mwa
Nyamalenga.”
Akolose 3:3

4. KUFWA PAMO NA CHRISTU

kuti nase seo “tifwe ku viwi ndipo tiwe aumi m’cilungamo” (1 Petulo 2:24); tiwe m’christu wakufwa ku va m’calo. Tulamuliwa kuti, “tilole mzimu utangulile myoyo yasu, ndipo tikatetyo tiokutishalini vilako-lako va miwili yasu.” (Agalatiya 5:16,25).

Mtanda wecimangililapo Asikulu Yesu cinthaku, waoneshewa umu mu cithunzi-thunzi ca mtima, na mishamu yecin’yatilako mwankhanza. Naye elangikila viwi vasu cifukwa “seo tipuzumushiwa na kutamana kwake” (Yesaya 53:5). Emwalika cisote ca minga, m’malo mwa cisote ca golide, ndipo emuika cimuti ku kwanja kwake lyendi, m’malo mwa ndodo ya ufumu, ndipo emfukamila mwafweyo nakunena, “Inkhalishe mfumu ya Ayuda!” Emtila mata, emfwononkhola cimuti ca cecimupa, ndipo emun’yata m’mutu. Akam’tamanishe nakumfweya mocitisha nsoni ndipo mwankhanza, eciya naye kuyomuwanika. (Mateyo 27:27-31).

Alipo anyinji oitiwa a Christu, osenga, akulya muwili wa Yesu oimba nzimbo za Nyamalenga, koma mwavicitto vao viipa, omuwanika Yesu, mwana wa Nyamalenga, mosalekezya.. (Ahebulu 6:6). “Nionselini oniita neo ‘Asikulu, Asikulul’ akuti akalowe ufumu wa kululu, koma ao weka ocita cifunilo ca Atata a kululu.” (Mateyo 7:21-27).

Apa pa cithunzi-thunzi tuona soti nkhomwa ya ndalama ya Yudasi, evumbula Asikulu Yesu nakwasitisha pa mtengo wa ndalama makumi atatu asiliva, pakuti yove etemweshwa ndalama. Lampi, unyolo naviyakene, visewenzeshewa na asilikali emukata Yesu usiku. Ndipo ziyawana vovwala vake mosewenzesha nzelekete za njuga. “Enzobechelana vovwala vangu poyawana.” (Masalimo 22:18). Emulonda vonse venzovwale, koma yove emukana, eciti “Tupangwalini kuti uyu munthu awe mfumu yasu.”

Wanthu onse ofuna kulandila viweme vaulele vofumila kwa Nyamalenga, mvula na civwiniko ca zuwa, koma ofunalini kulipeleka pa nchito ya Nyamalenga Asikulu wao. Kwa anyinji, Nyamalenga nimuweme tyala kuwayavya akawa

m'mavuto napa, pa kusoŵa ciyembekezo.

“Ndipo asilikali emulasa m'malalilo, mulopa na manzi vikwenkha.” (Yohane 19:33-37). Kombwe akaliyolila, Petulo ekana katatu kuti enzom'ziŵalini Yesu, koma pavuli pake elanguluka ndipo elila ngako na nsoni. (Mateyo 26:69-75). Kansi mweo mulaŵila pa menso pa ŵanthu kuti mwaika mtima wanu muli Yesu, m'malaŵililo na m'vicito? Kapena mukumvwa nsoni kuti ayakene aziŵe? Yesu eciti, “Aliyense olaŵila pa umba ya ŵanthu kuti ni wangu, nane nikamuvumele pa menso pa Atata kululu. Koma keno aliyense wanikana pa umba, nane nikam'kane pa menso pa Atata kululu.” (Mateyo 10:32,33).

Yesu enena soti “Uyo asatakula mtanda wake nakukonkha malwayo ŵangu, owamilalini kuŵa wosambila wangu.” (Mateyo 10:38). Ali na cinthemwa ao ocingiliziya na Mwala, Yesu Christu!

“Luŵambe wa vilimi-na-vilimi
Neo nifisamemo;
Lolani manzi na mulopa,
Vofuma m'nthiti,
Vinisuke mtima mbee;
Vinicilikishe.”

CITHUNZI-THUNZI CA CISANO

Ici cithuni-thunzi cuonesha mtima utuŵa ndipo wosukiwa luweme, wa munthu wafutatila viŵi moyavyiwa na cifundo na cisomo ca Nyamalenga. Wankhala kacisi ka Nyamalenga, ng'anda ya Nyamalenga, a Tata, mwana na mzimu utuŵa mwa cipangano ca Asikulu Yesu Christu, “Aliyense onitemwa aŵe nacimvwilo ku masambizyo ŵangu. Atata nao akuntemwa; Atata na neo tilute kuyonkhala muli yove.” (Yohane 14:23). Nyamalenga olemya, odalisha na kuimya munthu kupitila mwa Yesu Christu.” (Luka 1:52).

CIKONDI
CINTHEMWA
N'TENDELE
KUCETEKELEKA
Agalatiya 5:22,23

CIFUNDO
KUWAMA
KUSISIKAN'YA
KULICEFYA
KULICIMULA

5. KACISI KA NYAMALENGA

Uyu mtima lomba ni kacisi ngayo-ngayo ya Nyamalenga. Ciwi yafumyiwamo. M'malo mwa vinyama venzolamuliwa na Satana, ciwisi ca wenye, tuona mzimu utuwa, mzimu wa vyendi, unkhala mu mtima. M'malo monkhala nyaumbe wa ciwi, uyu mtima wa nkhala cimuti kapena dimba iweme ya vitwalo, utwala vitwalo va mzimu, monga: cikondi, cinthemwa, m'tendele, kulicefya, kuisikan'ya, cifundo, kucetekeleka, kulicimula na viyakene vuwamila Nyamalenga na munthu. (Agalatiya 5:22-23). Uyu munthu lomba wankhala m'sambo wa vitwalo – m'sampo wa Asikulu Yesu Christu. Cisinsi conkhala n'twali wa vitwalo nicakuti uyu munthu lomba niokatizyana ngako-ngako na Christu, ndipo Christu na malizu wake ali muli yove. (Yohane 15:1-10). Pakuti wa zuzyiwa ndipo wa batizika na mzimu utuwa, ali na mphamvu zolesha cilako-lako ca umunthu na vifuno vake vonse, nakuvipaya. (Agalatiya 5:24). Mzimu utuwa utangulila umi wake, ndipo naye okutishalini vilako-lako va umunthu. (Agalatiya 5:16). Onkhalilalini va kuona, va kumvwa na vakukumya, yai, koma cicetekelo – pakuti "tuvipambana va pano pansu, kupitila mu cecetekelo." (1 Yohane 5:4). Onkhala na cisimikizyo ndipo niocilikishiwa na ciyembekezo ca kuwela kwa Asikulu Yesu Christu. Onkhala m'cikondi ca Nyamalenga, cuwapo nsita zonse.

"Acinthemwa ni ao aukhuzi mu mzimu; pakuti akaone Nyamalenga!" (mateyo 5:8). Mfumu Davide, cukanga kuti enze wolemela ndipo wopula wa wenzopatananao, enzoziswa kuti mu mtima mwake mwenze nkondo ikulu ndipo poziswa kusoŵelwa kwake mu mzimu, esenga, "Nipangileni mtima waukhuzi, mwe Nyamalenga, ndipo ikani mzimu wacimvwilo muli neo." (Masalimo 51:10). Paliye angatweshe kulisukila yeka mtima wake, kapena kupanga mtima utuwa, apo peka akaluta kwa Nyamalenga kupitila n'cilanguluko ngaco-ngaco, nga ni mwecicitila Davide, kusenga Nyamalenga kuti apange mtima waukhuzi muli yove. Nyamalenga ofuna kucita cinthu ca makono mu umi wanu. Ofuna kuwila vovwala vanu vokezuka, pakuti mapangano na nchingilizyo za wenye zingapangelini mtima wanu kuwa malo onkhalamo

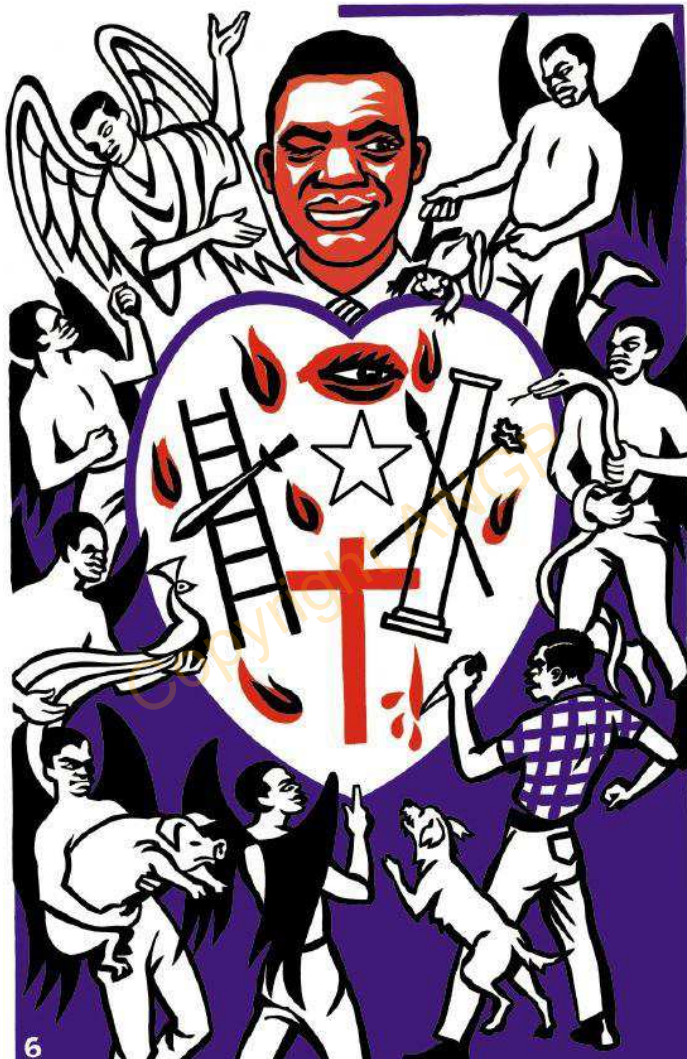
Nyamalenga. Niofunishisha kumuyavyani mweo, pakuti enena kale kuti, “Nikasanse manzi atuwa pali mweo, kuti mukaŵe aukhuzi kufuma ku vilengo vanu na vonse viyakene vilumuifweni. Nikampeni mweo mtima wa lomba na malingililo a lomba. Nikamufumyileni mtima wanu uyumu wa mwala, ndipo nikampeni mtima wa cimvwilo. Nikaikie mzimu wangu muli mweo, ndipo nikoona kuti mweo mukonkha malamulo wangu na kusunga vipingulo vonse vanampani. (Ezekiele 36:25-27). Awa niye mau amu cipangano ca lomba watipa Nyamalenga kupitila mu mwana wake, Yesu Christu.

Apa pa cithunzi-thunzi tuona Malaika waonekela soti. Amalaika osaluliwa kuti, “acenga ao otumikila Asikulu, nakwapuzumusha ku nthemya.” (Masalimo 34:7; 91:11; Daniyele 6:22; Mateyo 2:13; 13:39; 18:10; Macitilo 5:19; 12:7-10).

Naye nyankuvwengu ooneka soti apa pa cithunzi-thunzi, alipeneme pafupi na mtima, kulinda shuko yakuti aloŵe soti mu ng’anda yake ya kale. Mwaici tucenjezyewa “kuwa achelu, olicenga! Wamupatana naye, nyankuvwengu, oyenda-yenda nga ni mphondolo, kusakila wati alye.” (1 Petulo 5:8). Naye olifisa nga ni malaika wa cingwelewezi, poyezya wana a Nyamalenga asalicenga, na vifuno va pano pa calo. Koma tikam’kana nyakuvwengu, autuke atileke seo. (Yakobo 4:7).

CITHUNZI-THUNZI CA TUSANO NA KAMO

Ici ni cithunzi-thunzi cosatemweshwa cawa, owelela ku viwi. Liso imo yatatika kuzalika, kuonesha kuti watatika kukusila mu ci-christu, pamene liso iyake yulolesha, mosoŵa nsoni, kucenthukila vapa calo. Cingwelewezi cenze m’kati ca sisinthika, ndipo vithunzi-thunzi mu mtima mwake, voonesha cifuno cake kuti atamane naye pamo Christu, vasendeka. Naye wazungulukiwa na viyezyo, ndipo naye, watatika ku centhuliwa patontho-patontho. M’malo mwakumvwa lizu ya Nyamalenga, watatika kuteya matu ku malingililo na mapangano a wenye a nyakuvwengu. Cukanga kuti uyu

6. MTIMA WOYEZYEWA NDIPO WOYAŴANIKANA

munthu angakuya ku calici, kufisa vifuno vake va vinthu va pano pa calo mu mpingo, cikondi cake kwa Nyamalenga catonthola mu mtima mwake. Niokangan'ya, ndipo wapanama pa njila-mamphindwa. Watatika kusangulukila vinthu vapa calo, ndipo okonda Nyamalenga wenye-wenye. Nyenyezi ili mu mtima mwake, na cikumbu-mtima vusisinthika. Mtanda wautakula na nkhwizi, wankhala ciya colema. Cicetekelo cake catatika kusung'unzyika, naye waleka kunjela na Nyamalenga mu sengo, oupendalini ndipo ousamalilalini mtima wake; natetyo patontho-patontho omusiila ulo nyankuvwengu olindila kunja kwa mtima wake. Lomba otemweshwa kuyenda na anyan'cita viwi, kupula kuyenda na wana ngao-ngao a Nyamalenga.

Kaluku-luku, opanamila cimeko, watatika kusakila polowela. Naye waluwa kuti enze epuzumushiwa na madaliso tyala, ndipo wankhala m'christu wa cimeko. Njota ya walwa nayo yugogoda pa mulyango, yufuna kulowa. Apa pangaŵe pa nthawe yopatulika, ali pamo na enoyake anyan'cita viwi, pasafuna kuoneka osiyana nao kano osatemwela nao pamo, apo nyankuvwengu pakunsempha kuti: kumwa tyala limo, kungacenekelini umi wako wa mzimu. Malingililo na vilako-lako va cikunja vuntewelela. Naye otatika kuwamiziyiwa na vinkhamba-kan'wa va lunsu, kusingalwa na cisamano vithunzi-thunzi va mantheya-ntheya, otemwa kuyenda na anyan'cita viwi, kuvifwinda va mazya ausali, kukwewezya mu mtima mwake vilingo viwi va nyankuvwengu, wamene omucilikisha kuti ivi vili mucilengo ca munthu ndipo ciwi imo niipalini ngako-ngako.

Cendi-cendi, tingatweshelini kutanda tuni tuwi na malingililo aipa pa mitu yasu, koma n'te oluvya tikavilola kutitangulila na kumanga tuvumbo m'mitima yasu, na kukonkhomolelamo viwi. Tikamupa nyankuvwengu kakumo kasu ka kumphezyo, yove okonzombela kwanja yonse, kukwekwekwa moyo na mzimu wasu kutwala ku jahena. Natetyo Nyamalenga oticenjezya kuti tiotalamuka ku vilako-lako na viwi, va m'tundu ulionse. Tiutukile kwa Yesu, kacinjilizya.

Uyu munalume olasa mtima na cipula pa cithunzi-thunzi, opanamila ao ofweya na kukana ci-christu. Mosewenzesha malulime wao a wenye na milomo yao ya fweyo, okuwaza mitima ya a Christu – vicito vucenekelatu ao ai na mitima ili panjila-mamphindwa. Tetyo naye uyu otatika kuyopa wanthu ngako, kupula Nyamalenga, mwaici onkhala muzya ku wanthu, ndipo otalamuka kwa Nyamalenga. Ukali na cipya-mtima vuonekela pa nthawe ya mavuto ndipo vuloŵa mu mtima. Ila njoka iipa ya uipilwa, yuonekela enoyasu akotukuka, nayo yuloŵa soti mu mtima, ndipo ikapiwa shuko patontho tyala, yuzulula mulyango wa cizondo na cimeko.

Nicipusile ngako-ngako kuti cikondi ca ndalama ciloŵe m'mitima yasu, apo peka tikomvwila cenjezyo ya Asikulu Yesu yakuti, “Nkhalani chelu ndipo nkhosangani kuti nsayesewe.” (Mateyo 26:41). “Aliyense olinga kuti ali peneme nji!, nakulicenga kuti akane-kuwa.” (1 Akolinto 10:12). Tiyeni tivwale vonse vacinjilizo vakutipa Nyamalenga, kuti tilicingilizye ku nzelekete ziipa za nyankuvwengu. (Aefenso 6:11-18).

CITHUNZI-THUNZI CA TUSANO NA TUWILI

Ici cithunzi-thunzi cuonesha mtima wa munthu wataika m'cichristu, enze m'cingwelewezi ca Nyamalenga ndipo elaula upe wa kululu, ndipo elandilako cipataulo cake ca mzimu utuŵa, koma wataya cicetekelo. (Ahebulu 6:4). Cuonesha soti mtima wa munthu akaliyonkhalapo m'christu, kapena akaliye kuikapo umi wake m'manja mwa Nyamalenga, cukanga kuti malizu opatulika, epiwa na kuoneshewa kuli yove. Uyu ni munthu citwanzi asamvwa malizu a Nyamalenga, ndipo umi wake uipila-ipila, cukanga kuti yove oyezya kuti aŵe m'cilungamo.

Yesu enena teti, zawa wataika m'cichristu, “Mzimu uipa ukafuma mu munthu, undalima kusakila malo opumulilapo. Koma malo akasoŵa, uyu mzimu ukuti, 'Niwelele ku ng'anda yangu.' Tetyo uwelele koma ufwana kuti ng'anda ni ya

7. MTIMA WAWELELA KU VIWI KAPENA UYUMU

ukhuzi. Nao ukuya kuyomema na kuleta soti mizimu inyinji ndipo iipa kupula mwaulili wove, ndipo yuloŵa na kunkhala m'ng'anda. Mwaici lomba, ula munthu akuŵa muŵi kupula mwa, mwenzele potatika.” (Luka 11:24-26). Ivi vicitika kwa aŵa, vuonesha kuti Miyambo yutanika vendi; “Imbwa yuwelela pa malusi ŵake,” ndipo “Nkhumba yasukiwa yumvumvulika soti m'matika.” (2^a Petulo 2:22).

Aŵa malemba okundulula luweme za mtima wa munthu wataika m'ci-christu na wa, akaliyonkhalapo m'christu. Cimo, mwasempho yake yonse, yawela soti kuzonkhala na kutangulila mtima. Cukanga cinso cake naco, cuoneshako mwaulili mtima wake. Mzimu utuŵa, kala ka nkhunda kosisikan'ya, kafumamo mu mtima, pakuti ciŵi na mzimu utuŵa vingankhalelini pamo. Ungatweshelini mtima kuŵa kacisi ka Nyamalenga na kuŵa cinkhwema ca Satana pa nthawe imo. Naye malaika, lizu ya Nyamalenga, wafumamo na cisoni, ndipo oceukila kuti kapena uyu munthu angalapile nga ni ula mwana wolowelela, ula “efuna kulya va kulya va nkhumba, koma penzeve na yumo emupa mulyo. Naye polanguluka, eciti 'Niwelele kwa ŵata ndipo nikaŵauzye ŵata, neo naifwila Nyamalenga pamo na mweo. Tetyo nuwamilalini kuitiwa, mwana wanu.’” (Luka 15:16-20). Koma awisi, poona mwana wao wa cisoni, emulekelela ndipo emulandila na cinthemwa.

Apa pa cithunzi-thunzi, mtima uoneshalini cilapilo ngaco-ngaco, uceukilalini kwa Nyamalenga, usengalini kulekelelewa, kwa Yesu. Cikumbu-mtima cake ni conyeka ndipo cili celele. Matu alinao koma akumvwalini wite wa Yesu. Menso ali nao koma oonalini cisengu conoka ca Jahena cili nthantha mwake. Ndipo akumvwalini nsoni kutwalilila m'viŵi. Satana wayanzia mphasa mu mtima mwake, ompingula, wankhazikika nga ni mfumu. Payakene uyu munthu, akalulicisha wa unkhalo uweme ndipo wocinzikiwa, kuoneka nga ni m'christu, nga ni ndili yokukula na utoto utuŵa, “yuoneka luweme kunja koma pansu pali vifupa voola.” (Mateyo 23:27).

Satana, ciwisi ca wenye, catola malo a mzimu wa vyendi. Vinyama vonse, na viwi, na mzimu uipa vili pa cimvwano mu mtima mwake. Cukanga kuti yove angapangwe kulimangulula kuli ivi vilwani, navo vunkata uuzya. “Aliyense aliye cimvwilo ku lamulo ya Mose okoŵelewa akakon’wa ku mboni ziŵili kapena kupitililapo. Nanji uyo munthu asamwila mwana wa Nyamalenga? Uyo opepusha mulopa wa cipangano ca Nyamalenga, wamene wimusuka viwi vake? Uyo opuvula mzimu wa cisomo? Lingililani kuipa kwake kwa cilango cumuwamila!” (Ahebulu 10:28,29; 2 Petulo 2:1-14).

Tetyo kano uyu mtima ulingana na wanu, mweo otemweka ŵangu, lililani kwa Yesu, kanyamweyo, kufumila pansi pa mtima wanu. “Naye opangwa nsita yonse, kupuzumusha ao oluta kwa Nyamalenga kupitila muli yove” (Ahebulu 7:25), ndipo angamulekeleleni viwi vonse, mukaluta na cilapilo ngaco-ngaco. Naye angavileshe vilwani vanu vonse, nakuvifumyamo mu mtima mwanu, mweo mukapangwa kuti acite tetyo. Lutani nga ni wa, wa mankhutu eciya kwa Yesu enena kuti ‘keno mupangwa, munganisuke neo’ Naye Yesu ecimvwa lusungu, ndipo etambulula kwanja kwake, em’kumya. ‘Inde nupangwa’, naye etetyo, “pola!” (Maliko 1:40,41). Koma mweo mukatwalilila kuyuma, na kutemwa mfinzi, kukana cingweleŵezi, paliye canu, paliye colindila pakuti mwalisalulila imfwa m’malo mwa umi – “malipilo a ciwi ni – imfwa.” (Aloma 6:23).

CITHUNZI-THUNZI CA TUSANO NA TUTATU

Apa tuona nyan’cita viwi muyumu, wankhala olalikizya kukonkha Yesu, nayo imfwa lomba yam’fwinda, muwili wake ukumvwa kuŵawa ndipo moyo wake wazula na wowa wa imfwa. Imfwa (vifupa va munthu) yawela pa nthawe yovundumusha ndipo yosafunika. Visamano va wenye-wenye va ucimo vasila, ndipo malipilo aipa ausimvwa afwika. Kuipa kwa Jahena kwamulungama. Naye lomba olaka-laka kulapila, koma okangiwa kunjela naye Nyamalenga, wecikana kwa nsita itali. Nao enoyake akumvwa woowa kufwika pafupi na

8. CIPINGULO CA WOCIMWA

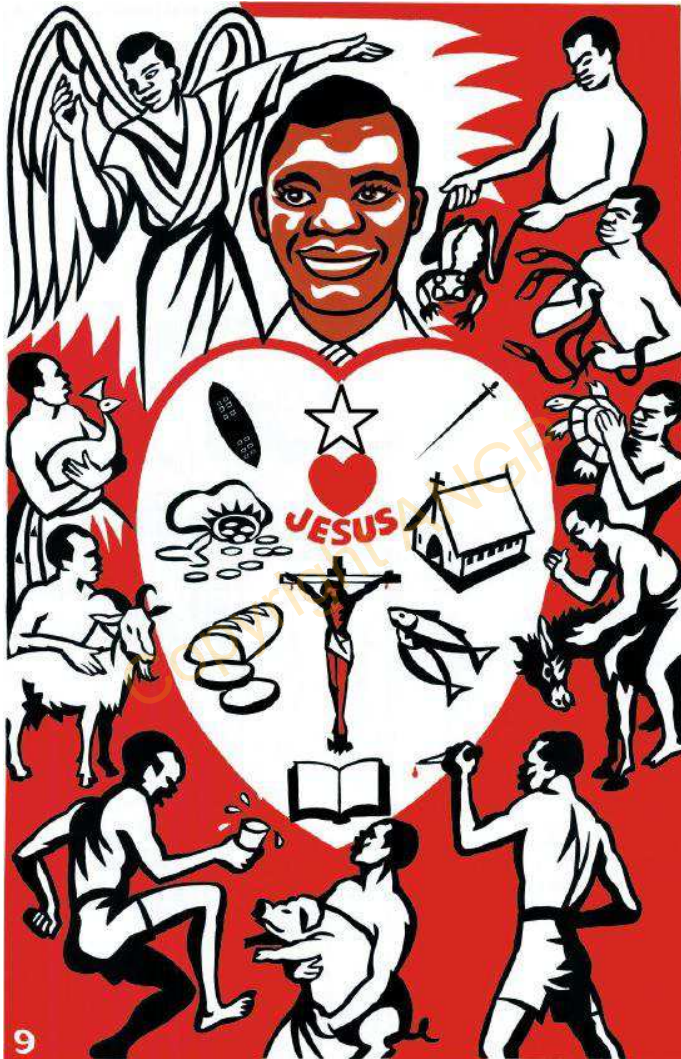
mphasa yalulalepo, ndipo malizu wao acitonthozyo omuyavyalini peka patontho. Cuma cake cingatalimfyekolini umi wake, cingaupuzumushelini, kweka kucefyako kuwawa. Okangiwa kulawila na Nyamalenga pakuti nyankuvwengu onkan'ya.

Vonse va venzotemwa ndipo venzonkhalila, vuoneka nga ni fweyo, na wa onse acitangulila osiyana-siyana akumpingo, okangiwa kumuyavya, pakuti naye enkana Nyamalenga potatika ndipo lomba olinda cipingulo cake. Waziwa lomba kuti "kupunzumuka m'manja a Nyamalenga ni cinthu coyofya ngako." (Ahebulu 10:31). Yove enzofuna kutwala umi wake kwa Nyamalenga pa nthawe yake, kapena pacifuto ca imfwa, koma lomba waziwa kuti wacelwa ngako. Wanthu anyinji ngako akufwa kanyamweyo, ndipo oweve nthawe yocungulukila kwa Nyamalenga, ali m'cikuta ca imfwa. Natetyo nicofunikila kucungulukila kwa Nyamalenga naye akalim'nkhonde. M'malo mwa kumvwa malizu a citonthozyo na cipuzumusho a Nyamalenga, uyu muwi akufwa, enze ekana kulekelelewa viwi vake na cikondi ca Nyamalenga mu nsiku zake za umi, lomba akumvwa lizu ya mpinguli wake, mpuzumushi wecikana, yulawila "Fumapo apa, weo wotembelelewa na Nyamalenga! Nkhoya ku mulilo wosasila wecikozyela nyankuvwengu na amalaika wake!" (Mateyo 25:41). "Aliyense owamila kufwa limo, ndipo cokonkhapo ni cipingulo ca Nyamalenga." (Ahebulu 9:27).

CITHUNZI-THUNZI CA TUSANO NA TUNAI

Ici ni cithunzi-thunzi ca m'christu wociwilila ndipo wotwalilila m'cilapilo. Cukanga kuti ocenthuliwa na viwi, naye ocenthukalini ndipo ali mwa Yesu Christu. Watatika mpikishano woutuka, otwalilila kuutuka ndipo outuka na mphamvu, "wati swii, menso wake pali Yesu, pa cusamila cilindo casu kufuma potatika kuya posilizya." (Ahebulu 12:1,2).

Satana na viwanda vake vonse wautewelela mtima wa cicetekelo, kupimphizya kuti amuluwilishe mwana wa

9. MTIMA WA CIGONJELO

Nyamalenga. Cimeko, kutemwa ndalama, kacenche, na viyakene, vilumuwendamile. M'malo mwa kaingo apa tuona donke, pakuti nsita zinyinji, ciwi cikuza mofisama na zina yoyalula. Koma m'christu wachelu oiziwa kuti ni cimo cukanga kuti yawela m'zina ya mpingo, kapena muli malaika wa cingwelewezi, pakuti lizu ya Nyamalenga na Mzimu utuwa yumutangulila ku vyendi. Uyo ali na nthumo ya walwa kumanja, ovina-vina pafupi na m'christu, kuyezya kunchenthula na visamano va wenye va pano pa calo. Koma ivi viliye nchito ku m'christu ngaye-ngaye, pakuti naye ni wa kufwa ku viwi va pa calo, mwa Yesu Christu. Munthu wa ciwili pa cithunzi-thunzi, olasa m'christu na cipula. Manyozo, tonzyo, fweyo na mphingilo, kupitila mwa akunja – nsita zinyinji mwa ao acilapilo ca wenye – vulasa mtima wa m'christu. Koma yove opulaizya vinenelo va wanthu ndipo osungisha lizu ya Nyamalenga. Naye okumbukila malizu a Yesu, “wani a cinthemwa wanthu akampuvulani, akamulalilani na kumuyopezyelani cifukwa cokonkha neo. Wani a cinthemwa, pakuti muli na malipilo akulu kululu.” (Mateyo 5:11,12).

Ucimo wasu wa cilengelo, na nyankuvwengu, vuyezya mosalekezya kupatula m'christu ku cikondi ca Nyamalenga. Koma cifukwa ca cinthemwa na cicetekelo, yove akuti “Niwani uyo angatipatule seo ku cikondi ca Christu? Mavuto, cilaltilo, njala, umphawi, nthemya kapena imfwa?” (Aloma 8:35). “Yai, mwa ivi vonse seo tupulamo kupitila muli yove otitemwa!” (Aloma 8:37). Pakuti wawwala vovwala vacinjilizyo va Nyamalenga, naye otwasha kunkan'ya nyankuvwengu, nsiku ziwi zikafwika ndipo akulwa mpaka ku mphezyo, kupitila mwa Yesu Christu, uyo naye epita mviyeso vosiyana-siyana, kuti kupitila mwake tingapambane, na kulandila ulemelelo usambuuka. (Aefenso 6:10-18; 1 Petulo 5:4).

NYENYEZI ya cikumbu-mtima cake ni yongwelewela ngako. Mtima wake ni wozula na cicetekelo na Mzimu utuwa. Naye malaika, lizu ya Nyamalenga, onkumbusha madaliso a m'tengo wa patali kwa ao otang'ilila mpaka ku mphezyo. “Kwa ao otwalilila n'cilapilo ni wapa cilolezyo, kuti awe kulya

vitwalo va cimuti ca umi ico cumela nu Dimba ya Nyamalenga.” “Ao otwalilila n’cilungamo akakumyiwelini na imfwa ya ciwili.” “Kwa ao otwalilila n’cilungamo ni wape vaulele vilufise. Yumo yumo wa ove nikamupe mwala utuwa, palulembe zina ya makono.” “Kwa ao otwalilila n’cilungamo, ao akulwa mpaka kumphezyo, mwanupangwila neo, nika wape ulamulilo wecinipa neo Atata.” “Ao otwalilila kulwa akavwalikiwe teti vituwa, ndipo mazina wao akankhalilile mu buku ya wa aumi. Pa menso pa atata na a malaika wao, nane nikavumele kuti ni wangu.” “Nikapange wa cilungamo kuwa cece ya kacisi ka Nyamalenga, kwa nsiku zosasila.” “Kwa ao otwalilila n’cilungamo akonkhala m’nkhonde mwangu, teti nga ni mwanunkhalila neo m’nkhonde mwa Atata pa mpando wao wa cifumu.” (Mavundululiwe 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

NKHOMWA YA NDALAMA YOMANGULUKA, yuonesha kuti mtima wake na ndalama zake pamo, vonse wavitula kwa Nyamalenga. M’ malo moceneka ndalama zake, naye oyavya ampha wi (na cipataulo cimo ca ndalama za malipilo wake) nakutula mitulo kwa Nyamalenga, kusewenzesha vonse vake, kutumphula Nyamalenga.

BULEDI NA SAWI, yuonesha kuti ali na umi uweme ndipo wolilesha n’vicio. Naye ocenekalini umi wake na va kumwa va mphamvu kapena kulya mulyo uwi. (Macitilo 15:20). Ocenekalini ndalama zake, ocenekalini muwili wake (kacisi ka Nyamalenga), na fwaka wa ndudu kapena wa m’phuno, kapena wa m’kan’wa, kapena mankhwala ayakene ali onse okolweshwa, yai, koma akulya vilyo vuwamya muwili wake. Mtima wake ni ng’anda yosengelamo. Naye oluta ku calici nsiku na nsiku ya calici, molicinzika, nthawe yonse ya cilimi, cukanga kuti pali zo wevya votyani. Otemwa kusenga, kwa Nyamalenga, m’calici, ali m’banja kapena m’cipinda cake colalamo, pakuti naye oziwa kuti m’christu angakulelini paliye kula wila na Nyamalenga mu sengo.

BUKU YOVUNUKULA, yuonesha kuti baibolo ni buku

yovunukula kwake, yakuw̄elenga nsiku zonse, mwakufwana nzelu na n'zako, umi na cingwelew̄ezi, na cuma cosaw̄elengeka. Kwake, baibolo ni mwenje wake ndipo ni cinkhala-m'manja cogonjeshelako nyankuvwengu. Ni mulyo wa nsiku zonse wa moyo wake, manzi akumwa, osamba ndipo cilola mwakuliona yove yeka.

Naye otemwa kutakula mtanda wake, pakuti oziw̄a kuti paliye mtanda, paliye malipilo. Pakuti oziw̄a kuti wauka naye Yesu kuti aŵe na umi wa makono, wayandika mtima wake ku vinthu va kululu, waika malingililo w̄ake swii, pali ivi, osati va pano pansi. (Akolose 3:1-2). Niokonzeka kukumana na Nyamalenga, ali nga ni cimuti cilumele m'mphece-m'mphece mwa kamana; cutwala vitwalo pa nthawe yake (Masalimo 1:3); nga ni n'sambo ngao-ngao wa mpesa, utwala vitwalo, koswaa! Imfwa oiyopalini, pakuti cikondi ngaco-ngaco ca Nyamalenga, cecilandila kupitila mu Mzimu utuw̄a, ciluzule mu mtima wake.

CITHUNZI-THUNZI CA KUMI

Yesu eciti "Nine kuuka, nine umi. Aliyense ocetekela muli neo aŵe umi, cukanga kuti afwe; ndipo aliyense ali umi ndipo ocetekela muli neo afwelini." (Yohane 11:25,26). "Aliyense akumvwa malizu w̄angu na kucetekela muli uyo etuma neo, ali nao umi wosasila. Akapinguliwelini, wafuma kale mu imfwa ali ku umi." (Yohane 5:24). Imfwa yuyofyalini ndipo yulangalini m'christu. "Imfwa niyocenekeka; cigonjelo cilipo! We imfwa cigonjelo cako cilikuni? We imfwa n'zako zako zilikuni?... Alemekezyeke Nyamalenga otipa seo cigonjelo kupitila mwa Asikulu w̄asu Yesu Christu!" (1 Akolinto 15:54-57).

Munthu onkhala, na kuyenda na Nyamalenga, oyopalini imfwa. Nthawe yake ya kufwa ikakwana, naye akuya na cinthemwa, nga ni mwecinenela mpositoli Paulo, "Nufunishisha kusiya uyu umi, kuti nikaŵe na Christu, cili cinthu ciweme kupulamo." (Afilipo 1:23).

10. KULOŴA MU UFUMU WA KULULU NA CINTHEMWA

M'christu oyewa kuona cinso ca Yesu, uyo emufwila, emulipilila viwi vake pa mtanda. Nao Mzimu utuwa ni ndusha ya malizu a Yesu, "Musataye mtima; cetekelani mwa Nyamalenga ndipo cetekelani soti muli neo. Muli vipinda vinyinji m'ng'anda ya Atata... nikuza soti, kuzomutolani, kuti namwe mukaŵe kwanili neo." (Yohane 14:1-4). "Ico cakaliyoona aliyense kapena kumvwa, ico cakaliyolingililapo aliyense kuti cingacitike, niye cinthu calukonzele ao omutemwa Nyamalenga." (1 Akolinto 2:9). Kuliye cilawilo pano pa calo cangaseŵenzeshe munthu kuti atanikishe kuwama kwa maonekelo wa munzi ukulu wa kululu wecimangila ao oyenda m'malwayo wa Asikulu wasu Yesu Christu pano pa calo.

M'malo mwa vifupa va munthu voyofya (imfwa), malaika, kapena nthumi ya Nyamalenga, waonekela apa pa cithunzithunzi cosiliziyila. Naye olinda kutwala uyu mzimu utuwa kwa Nyamalenga. Moyo na mzimu vamangululiwa kufuma m'kamboli-mboli ka muwili wakufwa, ndipo vukwela kupita pa mulyango wozulula wa kululu, kuya kwa Yesu omutemwa, emufwila yove pa mtanda. Kulandiliwa kwa cinthemwa kumulinda, pa menso pa Nyamalenga apo pakumupa moni Asikulu wake, na malizu aŵa a tembezyo "Ni ciweme, we kapolo muweme, wocetekeleka!... Loŵa weo m'chimwemwe ca Asikulu wako!" (Mateyo 25:21). Satana aliye n'zako pali yove, pakuti "munthu mphaŵi ecifwa nao malaika eika ntembo wake m'nkhonde mwa Abulahamu kululu." (Luka 16:22). "Ndipo nicimvwa lizu kufuma kululu, 'Lemba ici: Anacinthemwa ni ao akuti afwile mu nchito za Asikulu kutatikila lombal' Inde witetyo mzimu; 'kuti akapumule ku zolemesha zao, pakuti nchito zao zuwakonkha m'vuli.'" (Mavundululiwe 14:13).

CENJEZYO YOSILIZIYILA

Wotemweka muwelengi, akuyavye Nyamalenga kuti utule mtima wako kwake, yove okutemwa, pakuti naye olaŵila nawe akuti "cungulukila kuli neo na mtima wako wonse." (Detolonomo 30:2). Mupe Yesu mtima wako woŵeŵa, naye akupe mtima wa lombal na malingililo a lombal. Osasemphepa

na mtima wako wa semphe, kano kukonkha vifuno vake, pakuti, “mu mtima mwa munthu, niye mufuma malingililo aipa omutangulila ku viwi...” (Maliko 7:21). Taya viwi vako, ulitolele viweme, “pakuti ciwi cili na malipilo wake-impwa; koma caupe ca Nyamalenga ni umi wosasila m’ciyanjano na Christu Yesu Asikulu wasu.” (Aloma 6:23).

Ndipo kwa mweo muli kale m’manja a Nyamalenga, “tang’ililani ku vyendi veninsambizyani, va muwamila ku konkha, ndipo wani mu cicetekelo na cikondi, vili vasu m’ciyanjano ca Christu Yesu.” (2 Timoti 1:13). Pa cikomo cimo-na-cimo, Paulo elemba mu 2 Timoti 1:12 “Nunziwa wanucetekela, ndipo nukopeka mtima pakuti ali na n’zako yolinda cosungizya cangu kuyofwika ila nsiku.” Cetekelani mwa Nyamalenga, sengani mu n’zako ya Mzimu Utuwa, wani m’cikondi ca Nyamalenga, ikani menso wanu pa Yesu ali njila, vyendi na umi, Asikulu wasu akuza lomba pano kuzotola wana wao – “Mfumu ya mafumu, Asikulu wa Asikulu onse.” (1 Timoti 6:15).

“Kwa uyo okukata kuti ukane-kuwa, okuika m’cinthemwa cake, Nyamalenga mpuzumushi wasu, kupitila mwa Yesu Christu Asikulu, muwe ulemelelo, n’zako na ulamulilo, kutatika pa cinyama-mulopa, na lelo na ku nsita yosasila! Amen” (Yuda 24,25).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coração do Homem" é obtido em mais de 538 línguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (África, Ásia, América do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratufamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)